

Adpositiotypologian pioneerityötä

Claude Hagège: *Adpositions. Function-marking in human languages.* Oxford Studies in Typology and Linguistic Theory. Oxford: Oxford University Press 2010. 335 s.
ISBN 978-0-19-957500-8.

Ranskalainen Claude Hagège luo teoksessaan *Adpositions* kattavan yleiskuvan maailman kielten adpositioista, niiden käytöstä ja niiden suhteesta muihin kielen kategorioihin. Vuonna 2010 julkaistu teos ei ole enää aivan tuore mutta ansaitsee tulla esitellyksi lähestymistapansa erityisyyden vuoksi. Se on nimittäin nähtävästi ensimmäinen sijanmerkintäkeinoista pelkästään adpositioiden typologiaan keskittyvä monografia.

Teoksessa käsitellään adpositioiden koko kirjoa kielen eri tasojen kannalta: huolellisesti läpikäytyiksi tulevat niin morfologiset, syntaktiset kuin semanttisetkin näkökulmat. Synkronisen kuvauksen lisäksi mukana kulkee jonkin verran diakronista tarkastelua. Hagège nimeää teoksensa ensisijaiseksi kohderyhmäksi kielitieteilijät, etenkin typologisesti suuntautuneet, mutta arvelee, että muutkin kuin lingvistit voisivat kiinnostua teoksesta. Teos käsittelee kuitenkin adpositioita niin kunnianhimoisen yksityiskohtaisesti, että epäilen sen vetoavuutta näin laajaan lukijakuntaan. Varsinaista typologista asiantuntemusta lukija ei sen sijaan välttämättä tarvitse.

Tarkastelen arviossani Hagègen teosta ensin yleisellä tasolla ja käsittelen sitten lyhyesti kutakin lukua erikseen. Lopussa erittelen hieman teoksessa käytettyjä suomen kielen esimerkkejä. Omat kiinnostuksen kohteeni suuntaavat arviota siten, että semanttiset näkökulmat nousevat esiin hieman muita enemmän.

Keskiössä morfosemantiikka

Adpositiot ovat Hagègen mukaan jääneet sivurooliin sijanmerkinnän typologisessa tarkastelussa siksi, että ne on yleensä niputettu yhteen sija-affiksien kanssa niiden syntaktisen funktion samuuden takia. Hän esittää adpositioiden ja sija-affiksien käsittelemiselle (synkronisesti) erillään niin fonologia, morfologia, sanajärjestykseen liittyviä, syntaktisia, semanttis-pragmaattisia kuin diakronisiakin syitä (s. 17–38). Yleistäen voidaan todeta, että sija-affiksit ovat maailman kielissä muun muassa tyypillisesti adpositioita lyhyempiä ja järjestäytyvät useammin paradigmoiksi. Sija-affiksit myös esimerkiksi muuttuvat kielissä huomattavasti hitaammin kuin adpositiot.

Hagège kritisoi syntaksin mielestään ylikorostunutta roolia nykykielitieteessä ja nostaa sen sijaan vahvasti esiin morfologian ja etenkin morfosemantiikan – sen, että kieliopillisilla morfeemeilla on syntaktisen funktion lisäksi oma semanttinen sisältönsä. Näiden linjanvetojen ja kenties keskustelunavausten lisäksi Hagègen seikkaperäinen analyysi porautuu moniin adpositioihin liittyviin marginaalimpiin ilmiöihin, jotka ovat aiemmassa tutkimuksessa jääneet vähälle huomiolle.

Tarkastelu rakentuu laajan 434 kielen otoksen pohjalle. Kirjan lopussa on kielikunnittain ja -perheittäin jäsennetty lista kielistä, mutta otoksen koostumusta Hagège ei eritele paria lausetta enempiä. Hän tyytyy toteamaan, että antaakseen riittävän kattavan kuvan maailman kielten diversiteetistä otos kattaa kaikki tunnetut kieliperheet (s. 5). Voisi kyseenalaistaa, onko otos koottu riittävän systemaattisesti, mutta toisaalta teosta ei tulekaan verrata typologisiin tutkimuksiin, joissa tutkitaan tiettyä ilmiötä edustavasta otoksesta. Teos

pikemminkin kokoa käsikirjamaisesti Hagègen pitkää elämäntyötä sijanmerkinnän ja adpositioiden parissa: tavoitteena on ollut mahdollisimman läpikotainen kuvaus adpositioista itsenäisenä ja laajempaa huomiota ansaitsevana sanaluokkana.

Monet näkökulmat adpositioihin

Johdannossaan Hagège esittelee teoksensa peruslähtökohdat todeten, että adpositiot eivät ole kielelle välttämätön kategoria. Niiden tehtävä, sijanmerkintä, sen sijaan on, ja adpositiot ovat yleisin maailman kielissä käytettävistä sijanmerkintäkeinoista (s. 6). Alussa muotoillun perusmääritelmän mukaan adpositiot ovat kieliopillisia keinoja kahden lauseen osan välisen suhteen merkitsemiseen. Toinen osista on aina adposition täydennys (*governed term*). Syntaktisesti adpositiot merkitsevät täydennyksensä riippuvuutta lauseen pääsanasta eli tyypillisimmin predikaatista.

Luvussa 2 Hagège syventää adposition määritelmää sekä sellaisenaan että suhteessa adpositioiden erityyppisiin täydennyksiin. Tärkeä osa lukua on adpositioiden erottaminen muista kielellisistä kategorioista. Adverbit muun muassa erotetaan adpositioista sillä muodollisella perusteella, ettei niiden kanssa voi esiintyä täydennyksiä. Tämä vastaa nähdäkseni esimerkiksi ISK:n (2004: § 694) ratkaisua pitää tiettyjä suomen sanoja adpositioina tai adverbeina niiden käyttökontekstista riippuen (*ympäri taloa vs. kääntä ympäri*).

Hagège käsittelee myös eri kielille tyypillisiä harvinaisempia kategorioita, jotka toisinaan sekoitetaan adpositioihin. Esimerkkinä voisi mainita germaanisissa kielissä tyypillisten fraasiverbien (kuten englannin *look up* tai *turn off*) sisältämät, verbien merkitystä modifioivat morfeemit (s. 81–83). Aito adpositio ei Hagègen mukaan voi olla vain tietyn verbikonstruktion määräämä, kuten fraasiverbilausekkeen sisäinen morfeemi on, vaan samassa kontekstissa täytyy voida käyttää eri ad-

positioita ja eri adpositioiden täytyy voida esiintyä samassa kontekstissa. Hagège ei ole tämäntyyppisten rajanvetojen ensimmäinen tarkastelija, mutta hänen työnsä arvo piilee yksittäisten kannanottojen lisäksi eri kategorioista esitetyn argumentaation kokoamisessa johdonmukaisesti yhteen.

Luku 3 perehdyttää adpositioiden ja adpositiolausekkeiden morfologiseen monimuotoisuuteen. Hagège käsittelee adpositioiden alaluokkia eli pre- ja postpositioita sekä näissä molemmissa asemassa toimivia ambipositioita (*taloa kohti, kohti taloa*) ja erottelee lisäksi adpositiot rakenteellisesti yksinkertaisiin (*Simple Adps*) ja yhdysadpositioihin (*Compound Adps*). Hagège tarkastelee adpositioita myös suhteessa sanaluokkiin, joista ne tavallisesti kieliopillistuvat.

Hän toteaa transitiiviset verbit adpositioille luonnolliseksi kannaksi, koska molemmat luokat saavat täydennyksiä, joiden syntaktista suhdetta lauseen muun sisällön kanssa ne ilmaisevat, ja ryhmittelee verbityyppettä, jotka ovat alttiita kieliopillistumaan adpositioiksi (s. 151–153). Samankaltaisen ryhmittelyn hän esittää adpositioiden kantoina yleensä olevista relationaalisista substantiiveista (s. 163). Rajanvedoista on kyse tämänkin aiheen käsittelyssä – Hagège erittelee sekä syitä pitää adpositiot erillään kantasanoistaan että tapauksia, joissa adpositioilla on substantiivien tai verbien piirteitä, kuten lukutaivutusta (adpositioiden monikollistumista monikollisen täydennyksen yhteydessä tavataan esimerkiksi maasaissa ja joissakin arabian varianteissa) tai morfologista negaation ilmaisua (engl. *without*).

Luvussa 4 Hagège käsittelee adpositiolausekkeiden syntaksia. Koska adpositioissa on syntaktisesti paljon samaa kuin sija-affikseissa ja sija-affikseja syntaksin kannalta käsittelevää kirjallisuutta on paljon, Hagège päättyy tässä teoksessa ottamaan kantaa niihin syntaktisiin omi-

naisuuksiin, jotka ovat juuri adpositioille luonteenomaisia.

Huomio kiinnittyy etenkin tässä luvussa siihen, että vaikka Hagège näkee vaivaa erottaakseen adpositiot muista kategorioista, hänen adposition määrittelynsä kattaa yksiköitä, joiden adpositio-status puolestaan voisi olla toisenlaisen lähestymistavan valossa saavuttamatta. Hän esimerkiksi kyseenalaistaa Grünthalin (2003: 47) adpositioluonnehdinnasta sen niin fennistiikassa (esim. Hakulinen & Karlsson 1979: 154) kuin kansainvälisessäkin kirjallisuudessa (esim. Heine, Claudi & Hünemeyer 1991: 133) tunnustetun osan, että adpositioihin ei tavallisesti voi liittää attribuutteja (**kirjan kauniilla päällä, *viikon lomaa aikana*) (s. 254). Kompleksisissa, moniosaisissa adpositioissa se on hänen mukaansa marginaalisesti mahdollista. Esimerkkinä hän esittää ranskan rakenteen *à l'exception de* ('siitä hämmästyttävästä seikasta huolimatta'), jossa hänen mukaansa kompleksinen adpositio *à l'exception de* saa attribuutin. Kyseisen yksikön voi kuitenkin analysoida myös adpositiokategorian rajamaille sijoittuvaksi: esimerkiksi Lehmann (1985: 2) pitää muodoltaan jokseenkin vastaavaa ilmausta *à cause de* ('jkn vuoksi, johdosta') relationaalisen substantiivin (*cause*) ja adpositioiden (*à + de*) yhdistelmänä pikemmin kuin selkeänä adpositiona.

Luvussa 5 adpositioita tarkastellaan semantiikan kannalta. Luvun ydin on taulukko adpositioiden maailman kielissä ilmaisemista semanttisista funktioista, jotka Hagège on jaotellut suurempiin merkitysluokkiin seuraavin periaattein: Ydinmerkityksiä (*core meanings*) ovat agenttiivi, patienttiivi, attributiivi ja possessiivi. Loput määrittyvät ensin ei-ydinmerkityksiksi ja jakautuvat sitten spatio-temporaalisiin ja ei-spatio-temporaalisiin merkityksiin. Spatio-temporaaliset funktiot Hagège jakaa edelleen staattisiin ja ei-staattisiin.

Ydinmerkitykset ovat tavallaan harhaanjohtavasti nimettyjä, koska ne eivät suinkaan ole yleisesti adpositioilla ilmaistuja vaan ”ydin” viittaa niiden kielipilliseen luonteeseen. Edempänä luvun 4 syntaktisessa käsittelyssään Hagège toteaa, että joissakin harvoissa kielissä subjektin sekä suoran ja epäsuoran objektin syntaktisia funktioita merkitään adpositioilla. Universaalisti maailman kielissä pätee Hagègen (s. 201) mukaan seuraava Keenanin ja Comrien (1977) teoriaa noudatteleva hierarkia:

Perifeeriset funktiot (spatiaaliset ym.)
> suora objekti > epäsuora objekti > subjekti.

Hierarkian mukaan siis syntaktisista funktioista perifeeriset tulevat todennäköisimmin merkityiksi adpositioon, subjekti epätodennäköisimmin. Selkeimpiä esimerkkejä kielistä, joissa koko jatkumo perifeerisistä funktioista subjektiin merkitään adpositioon, ovat Hagègen mukaan japani ja korea. Syntaksiin enempää uppoutumatta voidaan todeta, että sama hierarkia toistuu adpositioiden semanttisissa funktioissa siten, että subjektia ja objektia merkitsevät agenttiivi ja patienttiivi ovat harvinaisia.

Semanttisten funktioiden luokituksessa jää kiinnostamaan, millaisin perustein Hagège on valinnut juuri kyseiset 51 funktiota. Hän ei väitä, että taulukko olisi kaikenkattava (sellaista olisikin miltei mahdoton koostaa), mutta ei myöskään esitä yhtenäisiä perusteita funktioiden keskeisyydelle. Kuitenkin hän mainitsee kurioositeetteina harvinaisia funktioita, jotka ovat jääneet taulukon ulkopuolelle. *Apudessiiviksi* kutsumansa, perusmerkitykseltään jonkun kotona olemista ilmaisevan funktion (esim. ranskan *chez* tai suomen *luona*) hän toteaa esiintyvän 32 prosentissa otoksen kielistä ja olevan siksi riittävän yleinen esitettäväksi hänen taulukossaan.

Hagège vaikuttaa siis tarkastelleen aiheistoaan jossakin määrin myös numeerisesti, mutta muiden funktioiden kohdalla frekvenssejä ei ole esillä, mikä on hiukan sääli. Laajempi kvantitatiivisen lähestymistavan yhdistäminen kvalitatiiviseen sekä tulosten jonkinlainen visuaalinen kokoaminen olisi lisännyt teoksen informaatioarvoa. Kautta linjan erilaisien ilmiöiden yleisyys tai harvinaisuus hahmottuu lukijalle hankalاهkosti, kun ilmiöitä edustavia kieliä mainitaan usein vain esimerkinomaisesti.

Etenkin semantiikkaa käsittelevässä luvussa terminologia nousee suureen rooliin. Hagège vierastaa syntaksin suurta painoarvoa ja on siksi muotoillut adpositioiden semanttisille funktioille nimityksiä, jotka viittaavat muodon sijaan juuri semanttiseen funktioon (s. 275). Niinpä akkusatiivi on korvattu *patienttiivilla*, koska akkusatiivi on pohjimmiltaan kieliopillisen sijan nimitys. Samalla logiikalla muun muassa perinteisesti datiiviksi ja (joissakin kielissä siitä erotetuksi) hyötyjää ilmaisevaksi benefaktiiviksi luokitellut merkitykset kuuluvat *attributiivin* alle ja genetiivi on *possessiivi*.

Kieliopillisessa funktiossa toimivien adpositioiden on perinteisesti katsottu sisältävän vähemmän merkitystä kuin varsinaisten sisältösanojen. Tätä kiistämättä Hagège huomauttaa, että adpositioilla on selviä semanttisia ulottuvuuksia, joiden ansiosta ne kuuluvat myös leksikkoon (s. 269). Ajatus adpositioista kieliopillisen ja leksikaalisen rajamaille sijoittuvana kategoriana ei ole sinällään uusi (ks. esim. Lehmann 1985: 1–2; Heine, Claudi & Hünnemeyer 1991: 132–133; Ojutkangas 2001: 46–48), mutta Hagègen ehdottama termi *morfoleksikaalinen* vaikuttaa käyttökelpoiselta kuvaamaan adpositiokategoriaa.

Yksinkertaisena osoituksena adpositioiden morfoleksikaalisesta luonteesta Hagège pitää sitä, että vieraan kielen oppijat tekevät usein virheitä juuri adpositioissa eli eivät onnistu tavoitta-

maan kohdekielen tiettyä semanttista sisältöä. Adpositioissa on myös runsaasti kielispesifiä polysemiaa. Hagège toteaaakin, että merkitysten sumeus ja kontekstuaalisuus on adpositioille tunnusomaista ja jopa että niissä merkityskategoriat sulautuvat yhteen helpommin kuin sija-affikseissa (s. 277–281). Esimerkkeinä Hagège mainitsee sellaisia monikäyttöisiä adpositioita kuin englannin *on*, ranskan *de* ja klassisen arabian *ʾalā*, mutta vertaaminen sija-affikseihin jää hieman heitetyn oloiseksi, kun sija-affiksien merkityksiä ei tässä yhteydessä mitenkään pohdita. Erityisen varomattomalta toteamus vaikuttaa sen valossa, että edempänä (s. 37–38) Hagège toteaa, että kielissä, joissa käytetään molempia ilmaisukeinoja, adpositioon ilmaistut merkitykset ovat suhteellisen spesifejä ja abstraktimpia sija-affikseja voidaan käyttää lukuisissa eri merkityksissä.

Luvussa 6 Hagège vetää yhteen aiemmissa luvuissa esittämänsä keskeiset teesit: adpositioiden morfoleksikaalisen luonteen, adpositioiden aseman kieliopillistumispolkujen välivaiheena sekä morfosemantiikan tärkeyden. Hän kokoa tuloksiaan mainitsemalla asiakokonaisuuksia, joihin teoksessa tarjotaan tuore lähestymistapa (kuten adpositioiden ja sija-affiksien vertailu monipuolisemmin perustein kuin niiden funktion samankaltaisuuden kautta), sekä liudan erilaisia rakenteita, jotka tulevat kirjassa ensi kertaa esitellyiksi typologisista näkökulmista (kuten adpositiolausekkeiden marginaaliset käyttök kontekstit muun muassa subjekteina [*for me to be happy would please them*] ja objekteina [*is it a waste of time for you to study Latin?*] s. 202).

Outouksia suomen kielen analyysissa

Suomalaisen lukijakunnan kannalta maininnan arvoista on se, että Hagège käsittelee useissa yhteyksissä suomen kielen adpositioita ja sijoja. Myös muita suuria

ja pieniä uralilaisia kieliä on mukana, ja unkari ja viro esiintyvät esimerkeissä lähes yhtä usein kuin suomi. Suomen esimerkeissä on tosin paikoitellen toivomisen varaa. Kirjoitusvirheitä voisi katsoa läpi sormien, mutta erikoiset tulkinnat oman kielen analyysissa horjuttavat lukijan luottamusta itselle vieraiden kielen analyysin tarkkuuteen, vaikka typologisen tutkimuksen valtavilla kielimäärillä virheitäkin on ymmärrettävä.

Hämmästyttäviä ovat ainakin Hagègen suomen ambipositioista mainitsevat esimerkit *keralla* (+GEN) ”with” ja *lähi* (+PARTV) ”close to” (s. 123). Adpositio *keralla* on niin marginaalinen missä tahansa asemassa, että ainoat osumat pikaisella internethaulla ovat Kalevalasta ja kahdesta V. A. Koskenniemen runosta, ja etenkin prepositiokäyttöä on lähes mahdoton kuvitella nykykieleen. Elinvoimaisempia esimerkkejä suomen ambipositioista olisivat olleet vaikkapa *ympäri* tai *keskellä*.

Puutteellinen esimerkki *lähi* (+PARTV) puolestaan saattaa selittyä sillä, että Hagège on maksanut ilmeisesti Grünthalilta (2003) tavan erottaa esimerkeissään suomen ja viron adpositioista niihin sisältyvät sijapäätteet (esim. *ede-ssä*, *front-INESS*). Grünthal (2003: 62, 74–75) puhuikin diakronispainotteisessa esityksessään adpositioiden taipumisesta, siinä missä synkronisissa kuvauksissa (ks. esim. ISK 2004: § 687) pikemminkin todetaan sijapäätteiden olevan osa adpositioita. Hagègen typologisessa kuvauksessa sijapäätteiden erottaminen on informatiivisuudessaan perusteltu ratkaisu, mutta esimerkki *lähi* (+PARTV), josta adpositioon sisältyvä sijapäätte puuttuu kokonaan, osoittaa horjuttaa Hagègen suomen adpositioiden tulkinnassa. Adposition kantasubstantiivi näyttää tässä tulkintun itse adpositioksi, mikä ei kuitenkaan ole Grünthalin (2003: esim. 49–50, 80) tarkoitus hänen puhuessaan adpositioiden taipumisesta. Lisäksi epäohdonmukaisuutta suomen adpositioiden käsittelyssä osoittaa se,

että adpositiota *päällä* Hagège ei ole analysoinut osikseen samalla tavoin kuin esimerkiksi adposition *edessä* (s. 167).

Lopuksi

Adpositions on monipuolinen kartoitus adpositioista kategoriana, jossa on nähtävillä niin merkittävää variaatiota kuin yhtenäisyyttäkin. Teos tarjonnee monipuolisuudessaan ajateltavaa kaikille adpositioista ja sijanmerkinnästä kiinnostuneille. Vaikka olisi hyvin perehtynyt tietyn kielen adpositioihin, saattaa typologinen kuvaus tarjota uutta näkökulmaa niihinkin. Yksi silmäänpiistävä piirre teoksessa kuitenkin on, että Hagège kritisoi muutamaan otteeseen aiempien tutkimusten eurosentrisyyttä mutta esittää yllättäen itse joistakin ilmiöstä esimerkkejä pääasiassa englannista ja ranskasta. Laajaan kielivalikoimaan nähden tämä vaikuttaa turhan helpolta ratkaisulta, mutta toisaalta sen voi nähdä lukijaystävällisenä: kun on tarkoituksena antaa vain esimerkki jonkin ilmiön havainnollistamiseksi, on ehkä turha valita tasapuolisuuden nimissä esimerkkiä kielestä, joka on useimmille lukijoille vieras ja hankalammin hahmottuva. Puutteellisen olisiksi jäävätkin lähinnä alaluvut, joissa Hagège esittää jostakin marginaalisemmasta ilmiöstä vain englannin esimerkin ja jättää spesifioimatta, miten laajalevikkinen ilmiö on.

Teoksen rakenne on selkeä ja mahdollistaa aiheeseen paneutumisen myös vain jonkin kielen tason tai jonkin tarkemmin rajatun aihealueen kannalta. Hagège on merkintätavoillaan tehnyt teoksen lukemisen helpoksi myös vähemmän kielitypologiaa ja maailman kielten diversiteettiä tunteville. Kun hän antaa esimerkkejä uudesta kielestä, hän paikantaa sen seuraavaan tapaan: FINNISH (Finnic, Finno-Ugric, Uralic, Finland).

Hagège ottaa paikoitellen kantaa hyvinkin terävästi, mikä tekee hänen tekstistään vivahteikasta luettavaa. Hänen

tapansa tähdentää eroa adpositioiden ja muiden sijanmerkintäkeinojen välillä herättää varmasti mielipiteitä suuntaan jos toiseenkin. Etenkin semantiikkaa käsittelevässä luvussaan Hagège päättyy jatkuvasti kommentoimaan myös sijajärjestelmiä, mikä väistämättä herättää pienen epäilyksen hänen moneen otteeseen alleviivaamansa eronteon tarpeellisuudesta.

EMILIA TUURI
etunimi.sukunimi@uta.fi

Lähteet

- GRÜNTAL, RIHO 2003: *Finnic adpositions and cases in change*. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 244. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- HAKULINEN, AULI – KARLSSON, FRED 1979: *Nykysuomen lauseoppia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 350. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HEINE, BERND – CLAUDI, ULRIKE – HÜNNEMEYER, FRIEDERIKE 1991: *Grammaticalization. A conceptual framework*. Chicago: The University of Chicago Press.
- ISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KEENAN, EDWARD – COMRIE, BERNARD 1977: Noun phrase accessibility and universal grammar. – *Linguistic Inquiry* 8 s. 63–99. <http://lingo.stanford.edu/sag/L222B/papers/KeenanComrie.pdf>.
- LEHMANN, CHRISTIAN 1985: Grammaticalization. Synchronic variation and diachronic change. – *Lingua e Stile* 20 s. 303–318. http://christianlehmann.eu/publ/syn_dia.pdf (Verkkojulkaisun sivunumerot 1–12).
- OJUTKANGAS, KRISTA 2001: *Ruumiinosan nimien kieliopillistuminen suomessa ja virossa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kirjalliset käytänteet työn, instituution ja arjen kulttuurin jäsentäjinä

David Barton & Uta Papen (toim.): *The anthropology of writing. Understanding textually mediated worlds*. London: Continuum 2010. 240 s.
ISBN 978-1-441-108-852.

Viime vuosina on ilmestynyt useita kirjoittamisen tutkimusta kokoavia teoksia. Tarve on ilmeinen, koska tutkimuskenttä on aihepiireiltään laaja ja lisäksi monitieteinen, -menetelmäinen ja -näkökulmainen (esim. Bazerman toim. 2008; Bazerman ym. toim. 2010 ja 2012). Pelkästään

kirjoittamisen tuotoksia, tekstejä, on tutkittu lukuisista eri näkökulmista. Tekstien lisäksi mutta usein myös niiden sijaan tutkitaan kirjoittamisen kognitiivisia prosesseja, käytännön työprosesseja tai sosio-kulttuurisia käytänteitä. David Bartonin ja Uta Papenin toimittama teos kokoaa yhteen kaksi kirjoittamisen tutkimuksen keskittymää, koulukuntaa ja juonetta, jotka sijoittuvat maantieteellisesti eritoten Isoon-Britanniaan ja Ranskaan. Kirjassa esitellään käsite kirjoittamisen antropologia (*anthropology of writing*), joka